

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON AUTHENTIC
EXPERIENCES TO ENHANCE SELF-DIRECTED LEARNING CHARACTERISTICS
OF LOWER SECONDARY STUDENTS

กันตภา สุทธิอาจ¹ ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์² และไสว พักขาว³
Kantapa Sutiarj¹ Paitoon Sinlarat² and Sawai Fakkhao³

¹ หลักสูตรดุขศึกษบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร

² อาจารย์ประจำอาวุโส มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จังหวัดกรุงเทพมหานคร

E-mail: kantapanok@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวัดระฆัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา รหัส ส 23105 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม แล้วจัดเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จำนวน 1 ห้องเรียน 49 คน และกลุ่มควบคุม ซึ่งเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติจำนวน 1 ห้องเรียน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน มี 4 ขั้นตอน คือ เรียนรู้ประสบการณ์ที่

จำเป็น ทบทวนและไตร่ตรอง สร้างความคิดรวบยอด ประยุกต์ใช้ตามสภาพจริง และ 4) ประเมินผล

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้ 1) ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่นภาพรวมอยู่ในระดับดี 4) ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ

ประสบการณ์ตามสภาพจริง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop an instructional model using authentic experiential learning to enhance self-directed learning characteristics of lower secondary students, and 2) to evaluate the effectiveness of the instructional model using authentic experiential learning to enhance self-directed learning characteristics of lower secondary students. The research was conducted into 4 stages including: 1) the study of relevant theories, concepts and related documents, 2) the development of an instructional model using authentic experiential learning to enhance self-directed learning characteristics, 3) the experiment of the development instructional model, and 4) the evaluation of the effectiveness of the instructional model. Samples in stage 3 were two class of students using cluster random sampling from ninth grade secondary students at Satri Watrakhang School affiliated with the Secondary Educational Service Area Office 1 who enrolled in the Buddhism course in the second semester of the academic year 2017. Samples were randomly assign into the experimental group consisted of 49 students learned through the activities based on the developed model while the controlled group consisted of 50 students learned through traditional learning activities. Research instruments included the lesson plans, the achievement test, the evaluation form of the self-directed learning characteristics, and the student satisfaction questionnaire. Data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test.

The findings were as follows:

1. The developed instructional model consists of 4 components: 1) principles, 2) objectives, 3) stages of instructional procedures including learning required experience, reviewing and reflecting, creating the main concepts, and authentic applying, and 4) assessment and evaluation.

2. The effectiveness of the developed instructional model revealed that: 1) the learning achievement in posttest of the experimental group were significantly higher than the posttest average scores of the control group at the .05 level, 2) the learning achievement in posttest of the experiment group were significantly higher than the at the 0.05 level, 3) the self-directed learning characteristics in terms of discipline, responsibility, and confidence were at a high level, 4) the students' satisfaction towards the developed instructional model was at a high level in the aspects of learning environment, learning activities, and expected benefits.

Keywords

Authentic experience, learning achievement, self-directed

ความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่โลกแข่งขันกันบนเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) จากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงการศึกษาถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ต้องเร่งพัฒนา ก่อนการดำเนินการในภาคส่วนอื่น ๆ ของประเทศ เนื่องจากการพัฒนาทรัพยากรให้สามารถสนองต่อการแข่งขันกับประเทศในยุคใหม่ รวมถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทและภารกิจระบบการศึกษาด้วย (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน และคณะ, 2550) ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ยึดผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาของไทยตามที่ปรากฏในแผนต่าง ๆ ของชาติ มีเป้าหมายและแนวทางไปในทิศทางเดียวกัน คือ การจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เกษม วัฒนชัย (2545) ได้กล่าวว่า กระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้เกิดจากรับการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ศรัทธา เจตคติ ค่านิยม ทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ สึกนึกรคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เกิดกับผู้เรียนโดยผู้เรียนเท่านั้น ส่วนกระบวนการสอน เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ครูผู้สอนมีหน้าที่สร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อเร่งเร้า ชี้แนะ และคอยช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิรูปการเรียนรู้จึงเน้นที่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เรียนเป็น เรียนแล้วต้องคิดเป็นทำเป็น คิดดีทำดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถไปสู่จุดหมายชีวิตได้ ดังนั้นการเรียนรู้ คือ หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาไทย ซึ่งการเรียนรู้เป็นการเรียนเฉพาะบุคคลของผู้เรียนแต่ละคน ความสำนึกและความพร้อมของผู้เรียน อันได้แก่ การเชื่อศรัทธาในสิ่งที่เรียนจะเกิดประโยชน์ มีคุณค่า ความใส่ใจ มีแรงบันดาลใจและความพร้อมที่จะเรียนรู้ ของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญ การเรียนรู้ที่แท้จริงเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนเป็นกระบวนการสำคัญ เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนเปรียบเสมือนแหล่งความรู้หนึ่ง และเป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้ ประเด็น

สำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ คือ ต้องให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า เจาะลึกด้วยตนเอง จึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ครูผู้สอนต้องเป็นผู้ชี้แนะให้ความรู้ที่ครบถ้วนเป็นจริงและให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนแก่ศิษย์ด้วย การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีสมาธิ และรู้จักควบคุมตนเองได้

การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรได้พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า และมีความสุขในการเรียนรู้ มีความสามารถและทักษะในการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ มีสมรรถภาพ และทักษะริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น กำหนดจุดมุ่งหมายและวางแผนการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนรู้แบบใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย และสามารถประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ รวมถึงควรมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นทางภาษา (การอ่านเขียน) การคิด การคำนวณ การใช้ภาษา ทักษะการแสวงหา และจัดการข้อมูล ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (ICT) และการใช้เครื่องมือการเรียนรู้ตลอดจนมีบุคลิกภาพที่จำเป็นในการเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง ได้แก่ การเป็นผู้เรียนเชิงรุก มีความคิดเปิดกว้าง มุ่งมั่นในการเรียน และมีพลังจูงใจในการเรียนรู้ ทั้งจากแรงจูงใจในตน มุ่งอนาคต และพลังอำนาจมาสนับสนุน (นิตยา สำเร็จผล, 2547)

ความรู้จากประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวคนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการความรู้ ประสบการณ์เป็นสิ่งที่มียุติพลต่อผู้เรียน เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เป็นส่วนประกอบของชีวิต ประสบการณ์จะนำไปสู่การรวบรวมความสามารถในการจัดการที่ยิ่งใหญ่ เป็นความสัมพันธ์ที่มีค่าซึ่งประสบการณ์อาจจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ได้ ทั้งการยอมรับและการปฏิเสธ (Kolb, 1984) การเรียนจากประสบการณ์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นวงจร ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนจะนำประสบการณ์มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยผู้สอนและผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถเรียนรู้ได้ดี เป็นรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติทุกชนิด การฝึกอบรม การสังเกต การสัมภาษณ์ กิจกรรมกลุ่ม (Evans, 1994) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะเกิดเมื่อบุคคลได้เกี่ยวข้องกับกิจกรรม แล้วมองย้อนอดีตและวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีวิจารณญาณ จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานและการดำรงชีพ (Newman, 1993) ได้ทำการวิจัยที่ศูนย์การวิจัยทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน พบว่า ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จได้เมื่อใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาและทดสอบสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและได้สร้างมาตรฐานเพื่อใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบการเรียนการสอนตามสภาพจริง จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้จัดกระทำข้อมูลและใช้ความคิดในการสังเคราะห์ การสรุปนัยทั่วไป การอธิบายและการสรุปรวมเพื่อสร้างเข้าใจและความหมายใหม่ ๆ สำหรับผู้เรียน การเรียนการสอนตามสภาพจริง จะต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ในเนื้อหาวิชากับครูผู้สอนและกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ มากขึ้น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542) ได้ให้แนวคิดว่าการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะต้องเน้นที่ผู้เรียน เป้าหมายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นวิธีการเรียนรู้ โดยตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้เป็นอริยทรัพย์ในตน และหัวใจสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ คือ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ศักยภาพจะได้รับการกระตุ้นและพัฒนาโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authenticity Learning) การประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งบทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้เอื้ออำนวยกระบวนการเรียนรู้ (Facilitator) เป็นนักจัดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจความถนัด และความต้องการของตนเอง

อันอาจนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ เพราะมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้ การเรียนรู้ที่ดีจะทำให้คนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ (ประเวศ วะสี, ม.ป.ป.) คือ ได้รับการพัฒนาทั้งความรู้ ความคิด จิตใจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมไปพร้อม ๆ กัน เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ คุณค่าของการเรียน การจัดการศึกษา ควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัย รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง จากแนวคิดทฤษฎี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียน ให้รู้ศักยภาพของตนเอง สามารถวางแผนการเรียนรู้ วินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมายของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งเรียนรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนสามารถประเมินตนเอง อันเป็นการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดเต็มตามศักยภาพในการเรียนรู้ได้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัย 2) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3) การนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ และ 4) การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ แนวคิด

ทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามสภาพจริง (Authentic Learning) แนวคิดส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์หารูปแบบการเรียนการสอนตามที่มีผู้วิจัยต้องการพัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นำแนวคิด ทฤษฎี มาวิเคราะห์และสังเคราะห์หารูปแบบการเรียนการสอนตามที่มีผู้วิจัยต้องการพัฒนาขึ้นนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือขั้นที่ 1 เรียนรู้ประสบการณ์ที่จำเป็น ขั้นที่ 2 ทบทวน และไตร่ตรอง ขั้นที่ 3 สร้างความคิดรวบยอด ขั้นที่ 4 ประยุกต์ใช้ตามสภาพจริง และ 4) การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ ซึ่งดำเนินการดังนี้
ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน มีนักเรียน 13,400 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวัดระฆัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา รหัส ส 23105 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 49 และ 50 คน ตามลำดับ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) แล้วสุ่มกลุ่มผู้เรียนเป็นห้อง โดยจัดเป็นกลุ่มทดลอง คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 49 คน และกลุ่มควบคุม คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 50 คน แต่ละห้องเรียนจัดนักเรียนแบบละความสามารถในการเรียนรู้

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ การเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง กับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่น 3) ความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา รหัส ส 23105 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 0.5 หน่วยกิต ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จำนวน 20 คาบ ในเนื้อหา ดังนี้ หน้าที่ชาวพุทธ มรรยาทชาวพุทธ ศาสนพิธี การบริหารจัดการและเจริญปัญญา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและเทศกาลสำคัญ พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง ศาสนากับการอยู่ร่วมกันในประเทศไทย

การทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ใช้แบบแผนการทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มี

การวัดก่อนและหลัง การทดลอง (Nonrandomized Control Group Pretest – Posttest Design) (พรณี ลีกิจวัฒน์, 2550) ดังนี้

กลุ่ม	ก่อน	ทดลอง	หลัง
กลุ่มทดลอง (E)	T _{1E}	X	T _{2E}
กลุ่มควบคุม (C)	T _{1C}	-	T _{2C}

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินคุณลักษณะการเรียนด้วยการนำตนเอง (ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่น) และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา รหัส ส 23105 การจัดการที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำนวน 20 คาบ คาบละ 50 นาที โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 แผน มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมิน (ค่าเฉลี่ย 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55)

3.2.2 เครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย

3.2.2.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้พระพุทธศาสนา รหัส ส 23105 ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.88 - 1.00 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.25 -0.92 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.47-0.95 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

3.2.2.2 แบบประเมินคุณลักษณะการเรียนด้วยการนำตนเอง มีข้อคำถามประเมินคุณลักษณะการเรียนด้วยการนำตนเอง ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่น จำนวน 27 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 การประเมินแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับคะแนนมากไปหาน้อย คือ ด้านความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 ด้านความเชื่อมั่น ค่าเฉลี่ย 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 และด้านความมีวินัย ค่าเฉลี่ย 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58

3.2.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย ข้อคำถามในแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบที่กำหนดไว้ จำนวน 24 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำแนกเป็นด้านบรรยากาศ ด้านกิจกรรมการเรียน และด้านประโยชน์ที่ได้รับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.88 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน มีการดำเนินการดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 4 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พระพุทธศาสนามาทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยใช้ชุดเดียวกันระหว่างผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ขั้นที่ 2 ได้ดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 แผน โดยใช้เวลา 20 คาบ คาบละ 50 นาที กับกลุ่มทดลองและใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติกับกลุ่มควบคุม ในขณะที่กลุ่มทดลองที่เรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในแต่ละแผน ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับกลุ่มทดลอง

ขั้นที่ 3 หลังจากที่ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พระพุทธศาสนามาทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน ให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ แผลผล แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการนำตนเองก่อนเรียนกับหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลอง โดยทำการทดสอบค่าที (t-test for dependent samples)

3) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการนำตนเองของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยทำการทดสอบค่าที (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

1. **ผลการพัฒนา** ได้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (LRCA Model) ประกอบด้วย หลักการแนวคิดของรูปแบบคือการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อให้มีโอกาสสร้างความรู้จากประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ จากสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง จากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองหรือจากประสบการณ์ที่จัดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ จากสภาพจริง ปัญหาจริง จากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองจากกระบวนการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ชีวิตจริงอย่างมีคุณค่า เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่มการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยการประยุกต์ข้อมูลความรู้ ประสบการณ์ที่ดี จากการเรียนรู้ในสภาพจริงอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ประสบการณ์ที่จำเป็น (Learning Required Experiences) ขั้นที่ 2 การทบทวน และ

ไตร่ตรอง (Reflecting and Thinking) ขั้นที่ 3 การสร้างความคิดรวบยอด (Creating the Ideas) และ ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ตามสภาพจริง (Authentic Applying) การวัดและประเมินผล วัดโดยแบบสังเกตคุณลักษณะ

2. ประสิทธิภาพ ของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

1. ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
4. ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการศึกษา 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 1) หลักการ แนวคิดของรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพการณ์จริง ปัญหาจริงจากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านการวิเคราะห์หิวพากษ์อย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ประสบการณ์เดิมอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความสนใจและแรงจูงใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้กลุ่ม และกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะเป็นพี่เลี้ยงดูแลให้คำปรึกษา 2) วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ จากสภาพจริง ปัญหาจริง จากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองจากกระบวนการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ชีวิตจริงอย่างมีคุณค่า โดยการประยุกต์ข้อมูลความรู้ ประสบการณ์ที่ดี จากการเรียนรู้ในสภาพจริงอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ขั้นตอนของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ประสบการณ์ที่จำเป็น (Learning Required Experiences) ขั้นที่ 2 การทบทวน และไตร่ตรอง (Reflecting and Thinking) ขั้นที่ 3 การสร้างความคิดรวบยอด(Creating the Ideas) และขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ตามสภาพจริง (Authentic Applying) และ 4) การวัดและประเมินผลวัดโดยแบบสังเกตคุณลักษณะ

จากการศึกษาหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบและแนวทางในการจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ซึ่งจะทำให้รูปแบบที่จัดทำขึ้นมีความสัมพันธ์กัน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่ต้องใช้แนวคิดที่ผู้วิจัยต้อง วิเคราะห์ว่าองค์ประกอบใดเป็นเหตุและเป็นผลต่อกันในลักษณะใด สิ่งใดควรมาก่อนมาหลัง สิ่งใดสามารถดำเนินการคู่ขนานไปได้ ขั้นนี้ต้องใช้เวลาพอสมควร

หลังจากพัฒนารูปแบบการสอนแล้ว ในขั้นของการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นการเรียนการสอนของการสอนแบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนการสอนตามสภาพจริง มีทั้งหมด 4 ขั้น ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น เมื่อได้ครบองค์ประกอบแล้วจึงได้ทำการทดลองใช้จริง เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบโดยการประเมินผล เป็นการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและได้ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน และทางด้านเนื้อหา ซึ่งได้รับการประเมินคุณภาพของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมระดับมากที่สุด คือ ความชัดเจนในการบรรยายถึงแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ลำดับต่อมา การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนสุดท้ายความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ จะเห็นได้ว่า การกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนที่สำคัญ คือ การนำแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีความชัดเจน ความเหมาะสม สำหรับการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบหลักการ จุดประสงค์ ขั้นการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ซึ่ง Joyce and Weil (1996) ได้กล่าวถึงหลักการที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ รูปแบบการเรียนการสอนควรมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นต้น เมื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ต้องมีการวิจัย เพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้สถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ การเสนอรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบของ Joyce and Weil (1996) ได้มีการนำไปทดลองใช้ในห้องเรียน มีงานวิจัยรองรับมากมายจนเป็นหลักประกันว่า สามารถใช้ได้สะดวกและได้ผลดี การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3 ด้าน คือ ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ที่ถือเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ ถ้าเห็นว่าเหมาะสม และทศนา แคมมณี (2557) กล่าวถึง การสร้างระบบการเรียนการสอนเหมือนกับ Joyce and Weil (1996) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหรือการสร้างระบบใด ๆ สิ่งสำคัญประการแรกจึงต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติคม คาวีรัตน์ (2553) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ (KAECPAR Model) ประกอบด้วย หลักการ คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ขั้นตอนของรูปแบบ 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การให้ความรู้และการสร้างความตระหนัก (Knowledge and Awareness: KA) ขั้นที่ 2 การสร้างเสริมความรู้ (Enhancement: E) ขั้นที่ 3 การสร้างผลงาน (Construction: C) ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน (Presentation: P) และขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Assessment and

Reflection: AR) ในทุกขั้นตอนมีการดำเนินการขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนเตรียมการ (Preparing: P) ขั้นปฏิบัติ (Doing: D) ขั้นสรุป (Summarizing: S) โดยมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย หลักการตอบสนอง ระบบสังคม และระบบสนับสนุน และเชมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม (2552) ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนบนเว็บ เชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) เนื้อหา 2) กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ 3) แหล่งการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล และรูปแบบแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อมผู้เรียน ระยะที่ 2 การทดสอบ/การประเมินผลก่อนเรียน และระยะที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาบนเครือข่าย 2) ผู้เรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3) ผู้เรียนร่วมกันวางแผนและแสวงหาคำตอบบนเครือข่าย 4) ผู้เรียนนำเสนอข้อค้นพบของกลุ่ม และ 5) การประเมินผล

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ

2.1 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 21.78 หลังเรียน 34.59 มีคะแนนเพิ่ม 12.81 แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่มควบคุมก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 20.50 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 27.82 มีคะแนนเพิ่มขึ้น 7.32 เมื่อเปรียบเทียบแล้วคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุม ซึ่งแสดงการเพิ่มขึ้นของคะแนน ตามหลักการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) (Jaques, 1993; Evan, 1994; Conner, 1997; ทิศนา แคมมณี, 2557) เป็นการศึกษาที่ไม่เป็นทางการหรือการสังเกตได้จากการกระทำของผู้อื่นซึ่งเกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิต การทำงาน และการศึกษา

สอดคล้องกับงานวิจัยของนัตตา อังสุไวยัย (2550) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับสูงได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการประเมินประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมได้ค่าขนาดอิทธิพลไม่น้อยกว่า 0.50 เป็นไปตามเกณฑ์ ส่วนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับต่ำ พบว่า ในภาพรวมมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองลดลงนอกจากนี้ ด้านจิตวิทยาศาสตร์ให้ผลทำนองเดียวกับด้านลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองทั้งภาพรวมและกลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานต่างกันได้ผลการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและได้ค่าขนาดอิทธิพลเป็นไปตามเกณฑ์ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบนี้ในระดับปานกลางนอกจากนี้ยัง พบว่า ทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งผลต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองแต่ไม่เกิดปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ และจุฬารัตน์ เพชรวิเศษ (2554) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองของโปรแกรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน มีคะแนนสมรรถนะ ความรอบรู้แห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) ความรู้ 2) เจตคติ 3) ทักษะการแก้ปัญหา การบริหารการพยาบาล และ 4) สมรรถนะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ นำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2.2 กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องมาจากการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมา 4 ชั้น เป็นรูปแบบการ เรียนการสอนที่มี สอดคล้องเหมาะสม กับผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ จากสภาพจริง จึงทำให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้สอนแนะนำและจาก การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และข้อสนับสนุนอีกประการหนึ่งจากแบบสอบถามความพึงพอใจของ ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีวินัยมากขึ้น มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น เกิดความคิดที่หลากหลาย ผู้เรียน กล้าตัดสินใจโดยใช้เหตุผล จึงทำให้ผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีความรับผิดชอบ มี จุดมุ่งหมาย วางแผน ปฏิบัติ ปรับเปลี่ยนตัวเอง แสวงหาความรู้ ครูคอยกระตุ้นส่งเสริมผู้เรียน

สอดคล้องกับงานวิจัยของเขมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2552) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการ เรียนบนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง พบว่า นักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนการนำตนเอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และวิลาสินี พลอยล้อมแสง (2554) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนแบบเน้นกระบวนการและผลงานร่วมกับการเรียนรู้ ด้วยการนำตัวเองเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจของนักศึกษาปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบ เน้นกระบวนการพัฒนาและผลงานร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการนำตัวเองเพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจมีคะแนนความเฉลี่ยความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษหลัง การทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 กลุ่มทดลอง มีคุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านความมีความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่น ภาพรวมอยู่ในระดับดี จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของการเรียน ด้วยการนำตนเอง ทั้ง 3 ด้าน ด้านความมีวินัยมีคะแนนเป็นลำดับที่ 1 เนื่องจากผู้เรียนสามารถปฏิบัติ ตนอย่างมีเหตุผล เคารพรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีความเข้าใจเรื่องของวินัยจะสามารถทำให้ตัวเอง ประสบความสำเร็จได้ ด้านความเชื่อมั่นมีคะแนนรองลงมา ผู้เรียนกล้าตัดสินใจในการกระทำด้วย ความมั่นใจ มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น สามารถทำให้ ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ลำดับสุดท้ายคือด้าน ความรับผิดชอบ ยังทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับได้ และมีความ มุ่งมั่น เพียรพยายามตั้งใจทำงานและที่ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยน้อย เพราะเรื่องการทำงานกลุ่ม ซึ่งมี ผู้เรียนบางคนในกลุ่มยังขาดความเอาใจใส่อย่างจริงจัง ยังคงมีนิสัยการทำงานที่ไม่ตรงต่อเวลา ก็ได้ พยายามทำงานให้ครบเพียงแต่มีความล่าช้า อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนมีการพัฒนาตัวเองดีขึ้น ทั้งหมดที่กล่าว มานี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Guglielmino (1997) ได้กล่าวว่า ผู้ที่จะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ควรจะมีลักษณะ สามารถริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองฟังตนเองได้ มีความอดทนต่อการเรียน มีความ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มองปัญหาเป็นเรื่องท้าทายไม่ใช่อุปสรรค มีวินัยในตนเองและมี

ความอยากรู้อยากเห็นสูง มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเรียนหรือเปลี่ยนแปลง และมีความมั่นใจในตนเองมีทักษะพื้นฐานในการเรียน จัดเวลาการเรียนและก้าวจังหวะของการเรียนได้อย่างเหมาะสม พัฒนางานเพื่อความสำเร็จของงานและมีความสุขกับการเรียนและมีจุดมุ่งหมายในการเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัตตา อังสุโวทัย (2550) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ในภาพรวมมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองลดลง ด้านจิตวิทยาศาสตร์ให้ผลทำนองเดียวกับด้านลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งผลต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองแต่ไม่เกิดปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ และกิตติคม คาวีรัตน์ (2553) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ความรับผิดชอบของนักศึกษาหลังการใช้รูปแบบนักศึกษามีความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมาก

2.4 กลุ่มทดลอง มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เพราะผู้เรียนมีเพื่อนในกลุ่มการทำงานมากขึ้นทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นมากขึ้นจึงทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

ด้านกิจกรรม ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด คิดและกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าคิดกล้าตอบ

ด้านบรรยากาศ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ เกิดความคิดที่หลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่มการทำงาน ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เป็นข้อสนับสนุนการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม (2552) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการเรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และกิตติคม คาวีรัตน์ (2553) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของอาจารย์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการท่องจำ ยึดตำราเป็นตัวตั้ง ใช้การสอนแบบบรรยาย และเน้นการแข่งขัน ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ในการเรียนรู้ได้ ไม่สามารถจดจำเนื้อหาที่เรียนได้อย่างแม่นยำ เกิดความเบื่อหน่ายกับการเรียน ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาฝึกการปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแทนการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ที่เน้น

การท่องจำ เน้นการแข่งขัน และใช้ผลการเรียนเป็นเครื่องตัดสินนักเรียนมากกว่าการคำนึงถึงคุณค่าและความสุขของการเรียนรู้ที่นักเรียนพึงได้รับ

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.2.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การสอนอื่น ๆ ที่มีความประสงค์จะนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ ควรศึกษาถึงความเหมาะสมของขั้นตอนและแนวทางในการเลือกกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถกำหนดขั้นตอนและเลือกกิจกรรมได้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2.2 รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อใช้กับการเรียนการสอนแบบปฏิบัติเป็นหลัก ดังนั้น หากครูผู้สอนในกลุ่มสาระอื่น ๆ มีความประสงค์จะนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนขั้นตอนการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะหรือธรรมชาติของ แต่ละวิชา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทดลองใช้รูปแบบนี้กับการจัดการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่มีการปฏิบัติหรือทดลองจากสถานการณ์จริง ประสพการณ์จริง เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นการศึกษาและตรวจสอบซ้ำให้รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเป็นต้น ในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

บรรณานุกรม

- กิตติคม คาวีรัตน์. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษภีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษม วัฒนชัย. (2545). การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เขมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตศึกษาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษภีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ. (2554). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อพัฒนาสมรรถนะความรู้แห่งตนสำหรับพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษภีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา แวมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัดดา อังสุไวทย์. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ปริญญาญิพนธ์ กศ.ด. วิทยาศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นิตยา สำเร็จผล. (2547). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ วะสี. (ม.ป.ป.). **สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ปฏิรูปทางปัญญา พาชาติออกจากวิกฤต**. กรุงเทพฯ: มาตาการพิมพ์.
- พรรณณี ลีกิจวัฒน์. (2550). **วิธีการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน และคณะ. (2550). **โครงการวิจัยบูรณาการ การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้**. ม.ป.ท.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). **กระบวนทัศน์ใหม่: การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอส พี พรินต์ติ้ง.
- วิลาสินี พลอยล้อมแสง. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นกระบวนการและผลงานร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการนำตัวเองเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจของนักศึกษาปริญญาตรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Conner, M. L. (1997). **Learning from Experience**. (n.p.): Ageless Learner.
- Guglielmino, L. M. (1997). **Development of the self – directed learning readinessscale**.
- Evans, N. (1994). **Experiential Learning for All**. New York: Cassel.
- Jaques, D. (1993). **Designing and Evaluation Courses**. New South Wales: Educational Methods Unit. Oxford Brooke University
- Joyce, B. and Weil, M. (1996). **Model of Teaching**. Toronto: Allyn & Bacon.
- Kolb, D. A. (1984). **Experiential Learning: Experience as the source of learning and development**. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Newman, F. (1993). **Traditional Crafts and Educational Leadership Tips**. 50 (7), 8-12